

**MÀSTER UNIVERSITARI EN ADVOCACIA
(BSM/UPF-ICAB)**

**COMPLIANCE PENAL (I):
FONAMENTS DE LA PREVENCIÓ A L'EMPRESA**

Trimestre: 1r

Crèdits: 4 ECTS

Hores de dedicació de l'estudiant: 100 hores

Llengua de docència: castellà

Coordinadora de l'assignatura: Raquel Montaner Fernández. Doctora en Dret penal per la Universitat Pompeu Fabra

Dades de contacte: raquel.montaner@upf.edu. Despatx 40.214 Edifici Roger de Llúria

Professors/es:

- **CAELLAS, Mónica:** Advocada
- **DE LA CRUZ, Olga:** Advocada i sòcia de Martínez Ramos & De la Cruz, Abogados
- **FORTUNY, Miquel:** Soci director de Fortuny Legal
- **GOENA, Beatriz.** Doctora en Dret. Professora de Dret penal. Advocada i Consultora a Molins, Defensa Penal
- **MONTANER, Raquel:** Doctora en Dret. Professora de Dret penal de la UPF.
- **OLIVEIRA, Carolina:** Professora de Dret penal de la UPF
- **NÚÑEZ, Anna:** Advocada. Directora del Departament de Compliance en Molins, Defensa Penal
- **BERNAL-QUIRÓS, Esperanza:** Responsable de l'òrgan de compliment normatiu de la Liga Nacional de Fútbol Profesional
- **ESPOSITO CAROU, Verónica:** Cap de Compliance LATAM

1. PRESENTACIÓ DE L'ASSIGNATURA

Aquesta assignatura persegueix donar a conèixer les característiques principals de l'anomenada criminalitat d'empresa en el marc de l'acompliment normatiu (compliance), a propòsit d'alguns delictes que poden cometre a partir de l'activitat empresarial.

En aquesta mesura, i després assentar els conceptes bàsics en matèria de compliance i criminal compliance, es persegueix ensenyar als estudiants quins són els requisits fonamentals d'un model d'organització i gestió de riscos a l'empresa. L'enfocament d'aquesta assignatura és eminentment jurídic-penal.

2. COMPETÈNCIES QUE CAL ADQUIRIR (segons el RD 775/2011)

E1. Posseir, comprendre i desenvolupar habilitats que possibilitin aplicar els coneixements acadèmics especialitzats adquirits en el grau a la realitat canviant a la qual s'enfronten els advocats per evitar situacions de lesió, risc o conflicte en relació amb els interessos encomanats o el seu exercici professional davant tribunals o autoritats públiques i en les funcions d'assessorament.

E10. Desenvolupar destreses i habilitats per a l'elecció de l'estratègia correcta per a la defensa dels drets dels clients tenint en compte les exigències dels diferents àmbits de la pràctica professional.

E15. Saber desenvolupar habilitats i destreses interpersonals, que faciliten l'exercici de la professió d'advocat en les seves relacions amb els ciutadans, amb altres professionals i amb les institucions.

3. CONTINGUTS, PROGRAMACIÓ I PROFESSORAT

1. Introducció: Prevenció del delictes a l'empresa i compliance: conceptes generals
2. Responsabilitat penal de les persones jurídiques: Part general. Models d'atribució de responsabilitat penal a la persona jurídica en l'ordenament espanyol.
3. Prevenció del delictes a l'empresa i compliance: l'òrgan de compliment i la figura del compliance officer: funcions i responsabilitats.
4. Responsabilitat penal de les persones jurídiques: Part general: exempció i atenuació de la responsabilitat de la persona jurídica
5. Defensa processal de la persona jurídica.
6. Part especial: Compliance i corrupció: sector privat.
7. Part especial: Compliance i corrupció: sector públic
8. Part especial: Compliance i estafes.
9. Part especial: Compliance i estafes.
10. Part especial: Compliance i blanqueig de capitals.
11. Part especial: Compliance i consumidors.
12. Webinar amb especialistes de el sector: "Experiències nacionals i internacionals del compliance". Aquesta darrera sessió serà una sessió conjunta amb els dos grups.

Sessió	Dia i hora		Docent
	G1	G2	
1 ^a	30/09/2020 14:30-16:30	30/09/2020 16:30-18:30	R. Montaner
2 ^a	07/10/20 14:30-16:30	07/10/20 16:30-18:30	R. Montaner
3 ^a	15/10/20 16:30-18:30	15/10/20 18:30-20:30	R. Montaner
4 ^a	21/10/20 14:30-16:30	21/10/20 16:30-18:30	B. Goena
5 ^a	28/10/20 14:30-16:30	28/10/20 16:30-18:30	M. Caellas
6 ^a	04/11/20 16:30-18:30	04/11/20 18:30-20:30	M. Fortuny
7 ^a	11/11/20 14:30-16:30	11/11/20 16:30-18:30	M. Fortuny
8 ^a	19/11/20 14:30-16:30	19/11/20 16:30-18:30	O. de la Cruz
9 ^a	24/11/20 14:30-16:30	24/11/20 16:30-18:30	O. de la Cruz
10 ^a	1/12/20 16:30-18:30	1/12/20 18:30-20:30	C. Oliveira
11 ^a	03/12/19 14:30-16:30	03/12/19 16:30-18:30	A. Núñez
12 ^a	09/12/20 14:30-16:30	09/12/20 14:30-16:30	Webinar

4. METODOLOGIA I AVALUACIÓ

Metodologia: Sessions magistrals que es desenvoluparan en remot. A més de la presentació que els/les professors/es puguin proporcionar, també es posarà a disposició dels/les estudiants lectures complementàries i específiques per cada sessió. Així mateix, en algunes sessions –especialment les dedicades a qüestions de la part especial- es resoldran casos pràctics basats en la matèria d'estudi.

Avaluació: A més de tenir en compte les **intervencions a classe**, l'avaluació d'aquesta assignatura consistirà en la **realització d'una prova final que consistirà en la resolució guiada d'un supòsit pràctic**. En aquesta mesura, i sobre la base d'uns fets hipotètics, el / la estudiant haurà de resoldre el supòsit pràctic atenent a les preguntes que es formulen.

5. BIBLIOGRAFIA RECOMANADA

Sens perjudici de les recomanacions bibliogràfiques que facin els docents de cada sessió, es recomana de forma general per tota l'assignatura la següent bibliografia:

- BAJO FERNÁNDEZ/FEIJOO SÁNCHEZ/GÓMEZ-JARA DÍEZ, EDS. (2016), *Tratado de responsabilidad penal de las personas jurídicas*, 2ª ed., Cizur Menor.
- CIGÜELA SOLA, J. (2015), *La culpabilidad colectiva en el Derecho penal. Crítica y propuesta de una responsabilidad estructural en la empresa*.
- CIGÜELA SOLA, J. (2019), "Compliance más allá de la Ciencia Penal", *InDret* nº 4, 2019 <https://www.raco.cat/index.php/InDret/article/view/364392/458728>
- DE LA MATA BARRANCO, N. J. /DOPICO GÓMEZ-ALLER, J./LASCURAÍN SÁNCHEZ, J. A./ NIETO MARTÍN, A., (2018) *Derecho penal económico y de la empresa*.
- DEMETRIO CRESPO, E. (DIR.)/ CUERDA MARTÍN, M./GARCÍA DE LA TORRE, F. (COORDS.) (2020), *Derecho penal económico y teoría del delito*.
- DOPICO GÓMEZ-ALLER, J. (2012), "Presupuestos básicos de la responsabilidad penal de Compliance Officer y otros garantes en la empresa", *Actualidad Jurídica Aranzadi*, núm. 843/2012.
- GÓMEZ COLOMER, J. L. (DIR.)/ MADRID BOQUÍN, C. M. (COORD.), *Tratado sobre compliance penal. Responsabilidad penal de las personas jurídicas y Modelos de Organización y Gestión*, 2019.
- FERNÁNDEZ TERUELO, J. G. (2018), "RESPONSABILIDAD PENAL DE LAS PERSONAS JURÍDICAS: REQUISITOS COMUNES A LOS CRITERIOS DE TRANSFERENCIA O CONEXIÓN O DOBLE VÍA DE IMPUTACIÓN [ART. 31 BIS 1. APARTADOS A) Y B)", en MATALLÍN EVANGELIO, A., *Compliance y prevención del delito de corrupción*, pp. 43-54.
- KUHLEN, L./ MONTIEL, J. P./ORTIZ DE URBINA, I. (Eds.) (2013), *Compliance y teoría del derecho penal*, Madrid-Barcelona-Buenos Aires-Sao Paulo.
- MONTANER FERNÁNDEZ, R. (2008), *Gestión empresarial y atribución de responsabilidad penal*, Barcelona.
- MONTANER FERNÁNDEZ, R. (2015), "El *Criminal Compliance* desde la perspectiva de la delegación de funciones", *Estudios penales y criminológicos*, núm. 35.
- MONTANER FERNÁNDEZ, R. (2020), "Compliance, en SILVA SÁNCHEZ, J.M. (Dir)/ ROBLES PLANAS, R.

(Coord), *Lecciones de Derecho Penal Económico y de la Empresa*.

Pastor Muñoz, N. (2004), *La determinación del engaño típico en el delito de estafa*, Madrid-Barcelona.

RAGUÉS I VALLÈS, R. (2013), *Whistleblowing. Una aproximación desde el Derecho penal*, Madrid.

ROBLES PLANAS, R. (2003), *La participación en el delito: fundamento y límites*, Madrid-Barcelona.

ROBLES PLANAS, R. (2007), *Garantes y cómplices*, Barcelona.

ROBLES PLANAS, R. (2012), "Los dos niveles del sistema de intervención en el delito (El ejemplo de la intervención por omisión)", *InDret*, 2/2012.

SILVA SÁNCHEZ, J.M. (DIR.) / MONTANER FERNÁNDEZ, R. (Coord.) (2013), *Criminalidad de empresa y Compliance. Prevención y reacciones corporativas*, Barcelona.

SILVA SÁNCHEZ, J.M. (2013), *Fundamentos del Derecho penal de la Empresa*, Madrid-Buenos Aires-Montevideo.

SILVA SÁNCHEZ, J.M. (Dir.)/ROBLES PLANAS, R. (Coord.) (2020), *Lecciones de Derecho Penal Económico y de la Empresa. Parte General y Parte Especial*.